

مهم‌یمن؛ امکان سنجی نقش آفرینی دیوان کیفری بین‌المللی

موسی عاکفی قاضیانی^۱، محمد عاکفی قاضیانی^۲

چکیده

مخاصمه یمن موجب نقض اصل عدم توسل به زور در حقوق بین‌الملل شده است. با مداخله شورای امنیت و برخی دولت‌های صلح دوست، گسترش درگیری‌ها و قتل غیرنظامیان، این پرسش مطرح شده است که آیا دیوان کیفری بین‌المللی توان و صلاحیت نقش آفرینی برای پایان دادن به مخاصمه را دارا می‌باشد؟ امکان‌سنجی نقش آفرینی دیوان موضوع و پرسش اصلی این مقاله می‌باشد. منظور از امکان‌سنجی نقش آفرینی دیوان، همان تجزیه و تحلیل اقسام صلاحیت‌های این نهاد برای رسیدگی به جنایات مورد ادعای سازمان‌های بین‌المللی می‌باشد. این نوشته با بررسی انواع صلاحیت‌ها و نیز عناصر جرم مطابق با اساسنامه دیوان، سعی داشته با تشخیص موارد ادعا شده نقض اساسنامه، به سوال پیش گفته پاسخ دهد. فرضیه مورد تعقیب این است که دیوان صلاحیت ندارد، مگر آن که شورای امنیت پرونده را به دیوان ارجاع دهد. سیر مقاله نشان می‌دهد که در صورت ارجاع پرونده به دیوان به احتمال زیاد احراز تحقق عناصر جرم، یعنی عنصر روانی و عنصر مادی جرایم مذکور در ماده (۵) اساسنامه، علیه نیروهای ائتلاف منتفی می‌باشد. هر چند گزارشات برخی سازمان‌های بین‌المللی به ارتکاب جنایات بین‌المللی در این مخاصمه اشاره دارد، اما دولت‌ها نیز تمایلی به اعمال صلاحیت جهانی نسبت به دادرسی اتهامات ندارند. در نهایت این نتیجه حاصل شده که نقش آفرینی این سازمان در مخاصمه یمن امری دشوار، بلکه احتمالاً منتفی خواهد بود. عدم امکان نقش آفرینی دیوان در این مخاصمه عمدتاً معلول عدم تصویب اساسنامه رم توسط دولت‌های مداخله کننده در مخاصمه یمن می‌باشد.

واژگان کلیدی: دیوان کیفری بین‌المللی، یمن، شورای امنیت، جنایت بین‌المللی، صلاحیت.

۱- استادیار گروه حقوق دانشگاه پیام نور استان البرز: moosaghazi@yahoo.com

۲- دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل عمومی دانشکده حقوق دانشگاه قم (نویسنده مسئول)
mohammadghazi91@yahoo.com